

ECONOMIC, SOCIAL AND POLITICAL IMPACTS OF ORGANIZED CRIME

Dagmar Kopencová¹

Abstract

Organized crime poses a security risk, threatens and destabilizes the economies of states, including the disruption of political stability. Exploitation of world globalization, unstable political systems, social differences between people, multicultural weakening of the majority society, free movement of goods, capital and persons without control of individual states throughout the European Union. The Schengen area has become a breeding ground for organized crime, which migrates in disparate territories and helps to cooperate insufficiently and inform individual countries to detect them. Contribution to past and present organized crime and how organized groups use national citizens' mistrust of top institutions, political power, inconsistent legislation and adverse economic conditions to spread and increase their influence and profits in these Member States. The following methods were used in the paper: content analysis of documents, general cognitive methods, comparative method and method of generalization of knowledge of police and investigative practice. Findings from interviews with economics experts and economic crime investigators were also used.

Keywords

Organized Crime, Development, Economic Impacts, Crime

I. Úvod

Globalizace a centralizace pravomocí, vzájemná závislost jednotlivých států EU vede k ohrožení a zranitelnosti těchto států. EU používá složité metody rozhodování a zpravidla velmi málo zapojuje občany všech států EU do rozhodovacích procesů. Jednotlivé státy tak ztrácejí vlastní identitu, ekonomickou a hospodářskou samostatnost. Velké korporace přebírají v jednotlivých státech trh a bohatší státy cíleně zvyšují své kompetence a zisk vůči méně bohatším státům. Vznikají významné sociální a ekonomické rozdíly mezi lidmi, ty vedou k nespokojenosti s politikou v jednotlivých státech. Dalším nejen ekonomickým problémem je od roku 2015 státy neřízená migrace osob, kteří míří do Evropy zpravidla kvůli ekonomickým výhodám a v daných státech se neintegrují. Tyto rizikové faktory nahrávají rozpínajícímu se organizovanému zločinu, který v těchto podmínkách vidí dobrou příležitost k rozpínavosti.

Všeobecná nedůvěra v politický systém může oslabit akceschopnost společnosti. Finanční prostředky získané nelegální činností organizovaným zločinem zvyšuje rozsah šedé ekonomiky a způsobuje velké ztráty státu v příjmech státního rozpočtu, neboť nejsou placené daně ani odvody. Pokud se stále častěji odčerpávají finance státu, klesá úroveň zdravé tržní ekonomiky, a to může vést k ekonomické krizi. Ta může způsobit zásah i do policie, dochází k zeštíhlování policejního aparátu z důvodu úspor a k narůstání trestné činnosti.

Důsledek ekonomické krize vede ke zhoršování životní úrovně lidí v daném státě, zdražování potravin a služeb, zadlužování obyvatelstva a vytváření nezaměstnanosti. To může vést k zapojování sociálně slabých osob do trestné činnosti. Tyto osoby poté využívají organizované skupiny pro své zločinné účely (jako kurýry, zloděje vozidel, bílé koně). Organizovaný zločin se taktéž napojuje na pachatele ekonomické a hospodářské kriminality a na základě vydírání či protislužeb odčerpávají jejich zisky (Kopencova, Felcan, Rak 2021).

¹ AMBIS, vysoká škola a.s., Katedra bezpečnosti a práva, Lindnerova 575/1, 180 00 Praha 8 – Libeň, Dagmar.Kopencova@seznam.cz

II. Použité metody

V tomto příspěvku byly použity k jeho vypracování tyto metody:

- obsahová analýza dokumentů – ke zkoumání dokumentů a textů. Její využití směřovalo k získání přehledu o dostupných informacích k obecným otázkám organizovaném zločinu, podmínek jeho obsazování EU, druhům trestné činnosti a utřídění těchto informací,
- obecně poznávací metody – vede ke sledování rozvoje vědeckého poznání v dalších vědeckých disciplínách, zejména společenských, aplikovaných psychologických a tyto poznatky byly přeneseny do příspěvku,
- komparativní metoda a metoda zevšeobecnování poznatků policejní a vyšetřovatelské praxe – byla prováděna na základě autorčiných získaných zkušeností a dovedností ze své letité policejní praxe na úseku vyhledávání a vyšetřování trestných činů obecné a hospodářské kriminality.

Taktéž byly využity poznatky z rozhovorů s odborníky z ekonomie a vyšetřovateli hospodářské trestné činnosti. Následně byly použity výsledky výzkumu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci.

III. Organizovaný zločin

Žijeme v době blahobytu a této skutečnosti si všímá i organizovaný zločin. Kde jsou ty doby, kdy tento fenomén patřil jen do zemí třetího světa a na západ Evropy. Po pádu komunismu plně zasáhl i východní a střední Evropu, která na něj nebyla připravená. Po otevření hranic v roce 1990 se na naše území začala stahovat kriminalita, kterou jsme neznali. Organizovaný zločin, terorismus, ekonomická a hospodářská kriminalita. Zločinné nadnárodní skupiny využili liberalizaci práva i politiků, svobodu v rozhodování v tržním hospodářství, otevření trhu zahraničnímu kapitálu. Po vstupu do Evropské unie je naše hranice prakticky nekontrolována, a to umožňuje organizovanému zločinu se nekontrolovatelně pohybovat po všech státech EU.

Organizovaný zločin využívá lidských (latentních) tužeb a slabostí, které jsou do určité míry v rozporu s právním systémem či veřejnou morálkou dané země (Finckenauer, 2005, str. 67). Zisk je primárním cílem včetně získání ekonomického a politického vlivu. Pro tyto cíle neváhá použít násilí nebo hrozbu násilím, popřípadě využijí korupci. Podplatí kohokoliv, kdo je pro jejich činnost důležitý a pokud tato osoba odmítne spolupracovat s jejich organizací, jsou schopni ji vydírat, zavraždit nebo zabít. Jeden ze znaků organizované skupiny je pomoc členům skupiny výběrem obhájce a finanční podporou pro obhájce a na kauce, péči o osoby ve vazbě nebo ve vězení, péči o rodinné příslušníky a znovupřijetí do skupiny po výkonu trestu (Vlach, 2020).

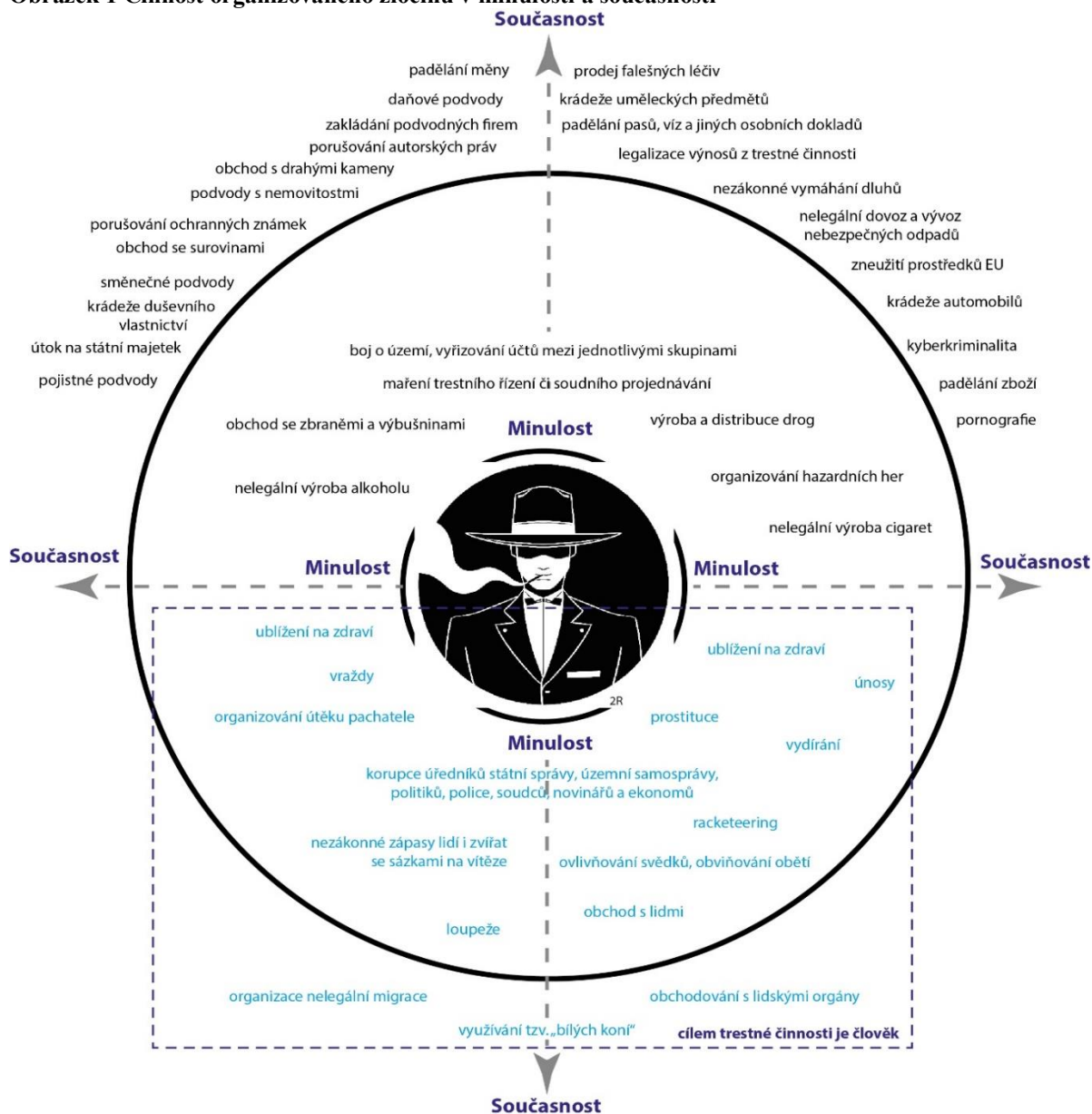
Organizovaná kriminalita je druh skupinové trestné činnosti, páchané organizovanou zločineckou skupinou nebo zločineckou organizací, vyznačující se dlouhodobostí, dělbu činnosti, plánovitostí a orientací na vysoký zisk nebo na získání vlivu na veřejný život (Musil, 1992). V České republice působí organizované skupiny mezinárodní, smíšené i čistě národní.

Podmínky organizovaného zločinu v Evropské unii:

- volný pohyb osob po evropské unii, zvýšená mobilita,
- volný pohyb zboží,
- volný pohyb kapitálu,
- volný pohyb finančních prostředků,
- příznivé legislativní podmínky pro páchaní trestné činnosti,
- bezproblémové a okamžité získávání informací,
- otevření hranic pro nekontrolovaný pohyb cizinců ze třetích zemí od roku 2015,
- narůstání promísení národností v jednotlivých zemích,
- liberalizace politiky,
- bezhotovostní platební styk, ve většině evropských zemí jednou měnou eurem,
- realizace obchodů pomocí internetu,

- dostupná jakákoliv moderní technika.

Obrázek 1 Činnost organizovaného zločinu v minulosti a současnosti

Organizovaný zločin se neustále vyvíjí. V minulosti si organizované skupiny vystačily s touto trestnou činností:

- **prostituce** – zpravidla jde o únosy, vylákáním lidí, zneužívaje bezbrannosti, vyhrožováním, použitím násilí, zdrogováním nebo i prodejem rodiči mladých dívek, chlapců, žen i dětí, kteří jsou posléze prodáni do veřejných domů nebo nuceni k prostituci na ulici.
- **obchod s lidmi** – naverbování lidí pod falešnými přísliby k odchodu do některé evropské země s vysokou životní úrovní a poté jejich prodej pro otrokářskou práci nebo pro prostituci či páčání kriminality
- **únosy** – chudých lidí, kteří jsou používáni k nucené otrocké práci nebo prodání na prostituci nebo uzavírání sňatků s občany ze zemí mimo EU, popřípadě se unášejí movití majitelé za účelem získání výkupného,
- **vydírání** – zejména jde o vymáhání dluhů, skupování dluhů, vymáhání žádoucího jednání, k zastrašení svědků či obětí trestného činu, vyhrožování a zastrašování policistů, soudců, pracovníků státní správy

- **ublížení na zdraví** – použití násilí vůči konkurenci, svědkům a obětem jejich trestné činnosti, orgánům činným v trestním řízení (police, státní zástupci, soudci), příslušníkům vězeňské a justiční stráže, vůči členům vlastní organizace (potrestání provinilců)
- **loupeže** – zpravidla se jedná o velké, organizované, dopředu plánované ozbrojené akce s větším počtem osob.
- **vraždy** – jde o zastrašovací manévr nebo vyřizování účtů či likvidace již nepotřebného bílého koně, může jít o vraždu na objednávku placenými nájemnými vrahy, kteří buď nebyvají součástí organizované skupiny nebo pracují ve skupině jako ochranka nejvyšších šéfů,
- **boj o území, vyřizování účtů mezi jednotlivými skupinami** – je nebezpečný zejména pro ostatní obyvatele, neboť se většinou koná v různých podnicích, které vedou jednotlivé organizované skupiny, o přestřelky na ulici nebo výbušniny umístěné pod vozidly konkurence či jsou vhazovány do podniků a velmi často jsou i vedlejší ztráty, kdy se tito neviní lidé ocitnou ve špatné době na špatném místě.
- **organizování hazardních her** – sázkové kanceláře (kurzové sázení), kde dochází k organizovanému ovlivňování zápasů, závodů (match fixing), herny (výherní hrací automaty), které jsou nastaveny tak, aby docházelo jen k malým výhrám po dlouhodobém vkládání peněz, kasina – zde jsou prováděny hazardní hry jako je ruleta, poker, blackjack. U legálního organizování her se zpravidla herny dopouštějí podvodů vůči hráčům, aby návratnost sázek nikdy nenastala, u nelegálně pořádaných hazardních hrách nedochází k daňovým odvodům, u organizování možnost praní špinavých peněz.
- **lichva** – půjčování peněz na velmi vysoký úrok v rámci úvěrových vztahů a zápůjček nebo jde o jakýkoliv smluvní vztah, pokud zakládají hrubý nepoměr vzájemných plnění, který byl uzavřen v nastalé tísní či za nepříznivé situace u jedné ze stran, zpravidla u sociálně slabých osob nebo propuštěných osob z výkonu trestu odnětí svobody. U těchto smluv či zápůjček je možnost vysoké smluvní pokuty při nesplácení či úrok z prodlení,
- **nezákonné zápasy lidí i zvířat se sázkami na vítěze** – zvířat kohoutí, psí zápasy, zápasy lidí v klecové aréně bez pravidel s možností těžkého ublížení na zdraví nebo smrti,
- **obchod se zbraněmi a výbušninami** – ilegální obchod, většinou se tyto komodity pašují do zemí s rasovými, etnickými, náboženskými či občanskými nepokoji a válkami nebo pro různé extrémistické nebo teroristické skupiny nebo pro páchání trestné činnosti, či pro pouliční gangy. Nejde o výrobu, ale o převoz a prodej. Zbraně se prodávají často bez výrobních čísel často s tlumičem nebo zaměřovačem. Výbušniny jsou zcizovány z míst, kde dochází k jejich průmyslovému využití (doly, kamenolomy, bourací práce).
- **výroba a distribuce drog** – podle poptávky jednotlivých zemí se do těchto zemí pašují jednotlivé druhy drog, popřípadě se přímo v té zemi vyrábí nebo pěstují a posléze distribuují uživatelům,
- **nelegální výroba alkoholu** – z důvodu prohibice nebo jde o pančovaný nekvalitní alkohol, neodvádění spotřební daně,
- **nelegální výroba cigaret** – cigaretových filtrů, papíru a tabáku, výroba a skladování cigaret různých značek buď nekvalitní výroby, nebo v současnosti kvalitní výroby bez kolků, což vede ke krácení spotřební daně,
- **ovlivňování svědků, obviňování obětí** – zastrašováním, vydíráním, vytvářením falešných důkazů, pomlouváním, falešným obviňováním, použitím fyzického násilí či likvidace jednoho ze svědků,
- **organizování útěku pachatele** – jeho plánování, organizace a provedení, velmi často se střelnými zbraněmi či výbušninami,
- **racketeering (výpalné)** – používání organizovaného zastrašování a násilí vůči zařízení podniku, dané nemovitosti, majiteli nebo jeho rodině k tomu, aby majitel jakéhokoliv podniku odváděl organizované skupině pravidelné sumy ze svého výdělku za poskytování tzv. ochrany,
- **korupce úředníků státní správy, územní samosprávy, politiků, police, soudců, novinářů a ekonomů** – formou vysokých finančních částek, i opakovaně (ocitnou se na výplatní listině skupiny), pořádáním luxusních večírků v luxusních objektech vysoce postavených členů

skupiny, vyvoláváním a podporováním různých závislostí (v sexu, i s nezletilými, hazardních hrách, půjčkách peněz na společnost odsuzující praktiky), darováním luxusních zahraničních dovolenek, sportovních vozů či motorových člunů apod.

V současnosti organizované skupiny kromě již uvedených rozšířily svoje pole působnosti. Využívají všechny moderní komunikační prostředky, mohou si dovolit zaplatit specialisty na právo, daně a účetnictví, aby mohly legalizovat výnosy z trestné činnosti. Zaměřily se i na nové druhy kriminality:

- **zakládání podvodných investičních firem** – nabídky výhodného spoření, nabídka vysokých výnosů, které nejsou splněny a peníze nejsou vráceny, sliby půjčení rychlých peněz – podvodné půjčky (předem nutný poplatek za schválení nebo zpoplatněná telefonní čísla pro sjednání půjčky, půjčka poté není odsouhlasena), vysoké úroky při půjčení peněz,
- **zakládání podvodných firem** – propojení se zahraničím, např. Malajsií, Nigérií – nabídka asistence v cestovním ruchu, exportu a importu, financích (podvody založeny na platbě/záloze předem – při importu surovin, při ucházení se o práci, při „vyřizování dědictví“), nabídka lukrativních veřejných zakázek – nabídka odbytu (vyžadování různých bankovních údajů, korespondenci na hlavičkovém papíře – později využito pro falzifikáty k žádostem o víza), komunikace z podvodných emailových adres,
- **průběh veřejných soutěží** – využívají se nastavené podmínky tak, aby se do výběrového řízení mohlo přihlásit jen malé množství společností. Společnost ovládaná organizovaným zločinem stanoví cenu výhodnou pro danou zakázku, a po výhře ve veřejné soutěži zakázku provedou pomocí subdodávek jiných společností. Tyto společnosti si vycházejí vstříc a navzájem se podporují, aby pokaždé nevyhrála jen určitá společnost. U přidělování veřejných zakázek dochází na základě osobních vazeb k manipulaci s průběhem i výsledkem výběrových řízení,
- **úpadkové (insolvenční) delikty** – společnost si podvodným jednáním přivodí insolvenční nebo předlužení nebo po podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení maří nebo hrubě ztěžuje výkon funkce insolvenčního správce, výsledkem je ohrožení účelu insolvenčního řízení nebo ovlivňování věřitelů v hlasování v insolvenčním řízení. Existuje i možnost provést úpadkový trestný čin, jestliže byl podán návrh na nedůvodné, resp. podvodné, zahájení insolvenčního řízení, a i přesto soud vydal nezákonné rozhodnutí o úpadku (Púry, 2011),
- **obchod s drahými kameny** – nabídky imitací za drahé pravé kameny nebo šperky (např. místo kamene akvamarín se používá syntetický spinel), prodej diamantů pochybné kvality nebo nadhodnocené se špatnou certifikací či padělanou certifikací (poskytnutí milionových úvěrů od bank a jako zástavu braly banky nadhodnocené drahokamy, kdy jejich hodnota byla mnohonásobně nižší),
- **obchod se surovinami** – podvod v oblasti potravin (týká se charakteru, původu, jakosti s cílem oklamat spotřebitele), pančovaný alkohol – metanol naředěný s lihem, melamin v mléčných produktech, syntetická barviva v koření či v palmovém oleji (nadhodnocení kvality), doplňky stravy s farmakologicky účinnými látkami pro sportovce (sildenafil, tadalafil či anabolické steroidy), doslazované medy, falšování vín, klamavá nabídka, klamavé označování, podvodné kšeftaření s uhlím a kovy ve válkách zmítaných zemích a vysoce rizikových oblastí apod., pozměňování nebo falzifikace dokladu ke zboží, certifikace (Kolitschova, Kerbic, Rak 2018),
- **nákup na e-shopech** – podvodné e-shopy (získání peněz předem za objednané zboží, které nedorazí), prodej padělaného zboží vydávaného za originál, prodej přístrojů, které slibují „úsporu“ elektrické energie nebo benzínu, podvodný prodej vstupenek na sportovní či kulturní události, prodej ojetých vozů, levné elektroniky), e-shopy mimo Evropskou unii – padělky, které jsou celními úřady zabaveny, možnost krádeže osobních údajů,
- **podvody s nemovitostmi** – vytipování nemovitosti, získání osobních údajů z listu vlastnictví nemovitosti, zfalšování kupní smlouvy, přesměrování listovní zásilky

- do P.O. BOXU o informaci z katastru, že byla podána kupní smlouva a po zápisu podvodníka do katastru nemovitosti její rychlý prodej dalšímu zájemci,
- **daňové podvody** – neplacení spotřební daně, do nákladů se zahrnují náklady daňově neuznatelné, skryté převody zisku mezi mateřskou a dceřinou společností, nepřiznání příjmu nebo majetku, nadhodnocení nákladů a výdajů, vystavování fiktivních dokladů, daňové podvody u DPH (obchodování s povolenkami, tzv. Missing Trader IntraCommunity Fraud – MTIC – dodavatel dodá zboží, jež je osvobozeno od DPH z jiného státu, ten zboží prodá za ceny, kde je zahrnuto i DPH, ale není odvedeno státu, protože odběratel zmizí, zákazník, který koupil zboží, ho poté prodá zpět dodavateli do prvního státu a současně si nárokuje odpočet DPH, kterou „odvedl“ odběrateli, který zmizel. Celý podvod může probíhat jen „papírově“, karuselové podvody – řetězové podvody (tzv. bílý kuň, „prodá“ zboží včetně DPH obchodní společnosti, ta poté prodá zboží bez DPH do členského státu EU a nárokuje si nadměrný odpočet na DPH. Bílý kuň zmizí a samozřejmě neodvede ani DPH, které měl státu zaplatit), krácení daní, poplatků a podobné povinné platby, neodvedení daně, pojistného na sociálním zabezpečení (Kotlan, 2020),
 - **směnečné podvody** – změny v textu směnky, půjčky v hotovosti s ručením směnky (na ní mnohem vyšší částky, podpisy od osob se sníženou rozpoznávací a ovládací schopností), falešně vypracované směnky či podpisy, podepisování bianko směnky,
 - **pojistné podvody** – s auty, úrazy, požáry nemovitostí a firem, (uplatnění nároků z pojistné smlouvy, jsou-li uvedené nesprávné údaje nebo jsou některé údaje zamlčené) (Kopencova, Rak, 2020),
 - **útok na státní majetek** – podpora terorismu s cílem podkopat politiku států a získat finance na svoje tzv. podnikání (pro své zločiny se jim hodí destabilizace státního aparátu a odvracení pozornosti na terorismus jiných skupin,
 - **padělání měny** – mincí pomocí vyrobených razidel i bankovek pomocí kopírovacích strojů, u pamětních mincí – na jiný kov než stříbro či zlato (většinou na olovo s tenkou vrstvou mědi a poté ji postříbrily nebo pozlatily),
 - **padělání zboží** – výrobní a obchodní pirátství – zaměřuje se na různé druhy zboží (textil, náhradní součástky do aut, nástroje, potraviny, parfumerii, kosmetiku, software aj.),
 - **porušování ochranných známek** – použitím neoprávněně označení, které vyvolá pravděpodobnost záměny s označením jiné ochranné známky a tím své zboží prodává pod známou známkou za mnohem větší finanční obnos nebo prodejem padělaného zboží, na kterých byly ochranné známky umístěny bez souhlasu oprávněných výrobců,
 - **porušování autorských práv** – užití díla bez souhlasu majitelů práv (stahování a nahrání filmů, hudby) a následné rozmnožování za účelem prodeje,
 - **provozování nelegální internetové hry** – formy hazardního hraní nelegálně provozovaného on-line je tzv. dipování (hazardní hry s prvky tomboly či loterie, zejména o šperky, dětské oděvy či kosmetiku),
 - **krádeže duševního vlastnictví** – klamavé písemné či elektronické výzvy různých soukromých společností, které vyzývají vlastníky průmyslových práv k registraci do svých rejstříků a k placení poplatků za tyto služby,
 - **krádeže uměleckých a starožitných předmětů** – cenných předmětů z kostelů, muzeí, galerií, výstav a soukromých sbírek samostatně i na objednávku a jejich převoz do zahraničí, kde se prodají soukromým sběratelům,
 - **krádeže automobilů** – podvody s VAT (Value Added Tax) při přeprodeji vozidel mezi zeměmi EU,
 - krádeže vozidel na náhradní díly, pojistné podvody s vozidly (naaranžované havárie s odcizenými vozidly), krádeže vozidel do zahraničí, kde je možno je převést jako vozidla legálně koupené kvůli nedostatečnému důrazu na identifikaci vozidel v civilně-správních a policejních evidencích, vozidla jako nástroj páchaní organizované kriminality (pro převoz materiálu kriminálního charakteru se často používají odcizená vozidla), (Rak, 2019, 2021),

- ***padělání pasů, víz a jiných osobních dokladů*** – nejčastěji cestovních pasů, občanských průkazů, řidičských průkazů a povolení k pobytu, víza v cestovních pasech, technických průkazů, COC dokumentů (Certificate of conformity), (Kolitschova, Kerbic, Rak, 2018),
- ***prodej falešných léčiv nebo ilegální prodej léčiv na předpis*** – prodej nelegálních přípravků, které sice obsahují nějakou léčivou látku, ale nejsou registrovány jako léčivý přípravek nikde ve světě nebo se jedná o nelegálně vyrobené kopie imitující již existující, v některé zemi registrované, léčivé přípravky (přípravky na hubnutí, antibiotika, léky na HIV, covid-19), prodej na předpis, kdy jsou recepty opatřeny falešnými razítky nebo odcizenými razítky,
- ***legalizace výnosů z trestné činnosti (praní špinavých peněz)*** – zlegalizovat peníze nebo majetek získaný trestnou činností například uložením do finančních ústavů, nejlépe v menších obnosech a prostřednictvím bezúhonných podnikatelů, popřípadě se tyto finance přesouvají z jedné bandy do jiné v různých zemích prostřednictvím finančních transakcí či vložit tyto peníze do podniků, kde se podniká s hotovými penězi, a z ilegálních zisků se stanou legální příjmy nebo převezení a uložení peněz v tzv. daňových rájů,
- ***zneužití prostředků EU*** - podvodné získávání peněz z Evropských fondů, (vyhotovení, použití nebo předložení nepravdivých, nesprávných nebo neúplných dokladů nebo v takových dokladech jsou uvedeny nepravdivé nebo hrubě zkreslující údaje vztahující se k příjmům nebo výdajům souhrnného rozpočtu EU nebo rozpočtů spravovaných EU nebo jejím jménem anebo takové doklady nebo údaje jsou zatajeny, a tím je umožněno nesprávné použití nebo zadržování finančních prostředků z některého takového rozpočtu nebo zmenšení zdrojů některého takového rozpočtu anebo dojde ke zkrácení či použití finančních prostředků, které tvoří příjmy nebo výdaje souhrnného rozpočtu EU nebo rozpočtů spravovaných EU nebo jejím jménem),
- ***nelegální dovoz a vývoz nebezpečných odpadů*** – nelegální likvidace odpadů, zejména nebezpečných, převoz těchto odpadů přes hranice a uložení odpadu na nelegální skládky, přepravování odpadů do zařízení, které k nakládání s odpady nebylo určeno,
- ***nezákonné vymáhání dluhů*** – při něm používání fyzického násilí, psychického násilí, zastrašujících informací, omezování osobní svobody, nebo půjde o neoprávněně vymáhání neexistujícího dluhu, popřípadě zaslání podvodných emaily od údajných exekutorů s falešnou výzvou k úhradě dluhu,
- ***kyberkriminalita*** – prodej falešných léčiv, podpurných přípravků, očkovacích látek proti Covidu-19, padělání softwaru, phishingové útoky, gambling na mezinárodních internetových stránkách, kriminalita proti informačním a komunikačním technologiím, využívání virtuální měny Bitcoin, podvodné inzeráty či e-shopy, podvody zaměřené na vylákání přístupu do internetového bankovníctví,
- ***pornografie*** – šíření dětské pornografie, sex se zvířetem, brutální pornografie, natáčení pornografie s aktéry, kteří tak činí nedobrovolně,
- ***organizace nelegální migrace*** – zejména osob z třetích zemí, tzv. ekonomičtí migranti, lukrativní převaděčství velkého počtu osob za peníze,
- ***vydírání obchodních společností*** – může jít o živnostníky, malé i velké podnikatele z důvodu konkurence v podnikatelském prostředí nebo platební neschopnosti, cílem je upevnění mocenského postavení a vlivu na trhu a finanční profit,
- ***obchodování s lidskými orgány*** – na území jednoho státu nebo mezinárodní obchod, dárce nesvolí k dobrovolnému odběru, je k němu donucen (organizované skupiny činí nábor, poskytují přepravu, ukrývají tyto osoby a vyhrožováním, použitím násilí i formou únosu donutí osobu k nedobrovolnému odběru orgánů, popřípadě tyto osoby získají nízkou cenu za darování orgánu). Na černém trhu poté tento orgán se ziskem vydraží,
- ***pašování a obchodování s chráněnými druhy zvířat a rostlin*** – nelegální obchod i přes vysokou úmrtnost živočichů se vyplácí, (přeprava je přes kurýry, kamionovou a leteckou dopravou, poštou),
- ***nezákonný obchod s radioaktivním materiálem*** – vývoz, přeprava, zprostředkování, tranzit a prodej,

- **využívání tzv. „bílých koní“** – v hospodářské trestné činnosti – pro vyvedení zadlužených firem do zahraničí, zneužívání dotací, tunelování firem, převod firem na nekontaktní osoby, odebírání zboží bez úmyslu zaplatit, obcházení daňových zákonů apod.,
- **maření trestního řízení či soudního projednávání** – ovlivňováním, zastrašováním, podplácením svědků, únosem, vraždami obětí trestných činů, předkládáním falešných listinných či věcných důkazů, nepravdivých znaleckých posudků, antedatovaných faktur, fiktivních uznání dluhů či falzifikované přepravní dokumentace.

Většina organizovaných skupin nemá pevné členství. Kromě organizátorů a zakládající skupiny jsou všichni členi nahraditelní, pro danou trestnou činnost se využívá odborníků. Jejich dynamika se odvíjí podle druhu trestné činnosti, kterou organizovaná skupina realizuje. Vždy záleží na struktuře, velikosti a aktivitách dané skupiny. Také, zda působí jen na určitém území v daném státě nebo má i přeshraniční charakter. V neposlední řadě je důležitý prvek, jak se domáhají svých cílů, zda násilím, korupcí či spolupráci s jinými organizovanými skupinami. Dalším podstatným znakem je schopnost pronikání do legální ekonomiky států a propojenost s vládnoucími politickými stranami.

Organizovaný zločin propojený s politiky může vést i k ovlivňování legislativního procesu, dochází k deformaci právních norem, k účelově přijímáním normám, vynutitelnost práva se stává velkým neřešitelným problémem.

Politici a další veřejní činitelé svedeni k napojení na organizovanou kriminalitu zneužívají polické funkce a jiné funkce k uspokojování vlastních zájmů a zisku před veřejným zájmem a blahem společnosti.

Jejich arogance, pocit nedotknutelnosti a nadřazenosti vůči ostatním, absence osobní zodpovědnosti, zjištěnost usnadňuje organizovanému zločinu k jejich zkorumpování a závázání ke spolupráci (Rak, Mesáros, Porada, 2005).

Využití politiků organizovaným zločinem:

- neposkytování podpory soudcům a policii,
- obcházení přijímání opatření na potlačení organizovaného zločinu,
- oslabování společenského postavení orgánů činných v trestním řízení (policie, státních zástupců, soudců),
- nátlak politiků na policisty a snaha zasahovat do vyšetřování organizované kriminality,
- použití výnosů z trestné činnosti u neprůhledném financování politických stran,
- působení politiků v soukromých či polostátních firmách,
- u neprůhledných lobbistických a klientelistických vazeb – ovlivňování státních zakázek, legalizace zájmů vlivných skupin, zisk a ekonomické výhody firem řízených organizovanými skupinami.

V hospodářské trestné činnosti preferují organizované skupiny osoby – lidi z vyšších sociálně ekonomických vrstev – a jejich postavení ve firmách (Kotlan, 2020), kde je vysoká rozhodovací pravomoc k získávání informací, které:

- vedou ke snadnému převodu obchodních společností, které jsou v úpadku,
- zneprůhledňují majetkovou strukturu obchodních společností,
- podporují aktivity k obohacení organizovaných skupin na základě využití mezer v zákoně (bionafta, fotovoltaika),
- pomáhají účelově vytvářet tzv. holdingy (matka/dceřiná společnost) k vyvedení financí ze společností,
- usnadňují použít tzv. bílé koně jako jednatele společností a postavení těchto osob do pozic statutárních orgánů společností doma i v cizině.

Oblast hospodářské trestné činnosti je pro organizovaný zločin velmi výnosný a je nejméně odhalitelný. Polici chybí specialisté, ti jsou přetíženi množstvím nových případů, chybí analytici věnující se této oblasti kriminality, což vytváří skvělé podmínky pro organizovanou kriminalitu.

Organizované skupiny využívají špatně fungující obchodní rejstřík, kde u velkého počtu právnických osob chybí povinně zveřejňované údaje. Pokud jsou tyto vady zjištěny, zpravidla sankce a náprava nejsou důsledně vymáhány. Také využívají benevolentnosti pravidel, které upravují převoz hotovosti (Kotlan, 2019).

Organizovaný zločin získává často technologický náskok (Rak, Zrubak, 2012). Využívají kryptoměny, anonymní úschovné schránky, anonymní platební karty, darknet.

IV. Závěr

Organizovaný zločin je závažný problém nejen na úrovni národní, ale hlavně na mezinárodní úrovni. Stále se vyvíjí a rozšiřuje, překračuje hranice států. Ohrožuje jak vnější, tak vnitřní bezpečnost obyvatelstva. Již dávno území České republiky není jen přestupní, tranzitní území, organizované skupiny skupují na našem území pozemky a nemovitosti, legálně podnikají a vytvářejí si zde zázemí pro to, aby mohly expandovat do okolních zemí.

Organizovaný zločin proniká do místní ekonomiky, státní správy, politiky, sdělovacích prostředků, korumpuje oficiální instituce a díky korupčnímu prostředí se stále více rozvíjí. Nejvíce ohrožující a nebezpečná forma organizovaného zločinu je hospodářská trestná činnost napojená na politiku České republiky.

Jako hlavní faktory, které vedou k výskytu a rozvoji organizované trestné činnosti u veřejnosti jsou nedostatky v legislativě, nedostatky organizací a činnosti orgánů činných v trestním řízení, špatné ekonomické situace státu a ekonomické problémy obyvatel, nestálá politická situace, faktory sociální a kulturní, multikulturalismus, otevřené hranice, úpadek mezilidských vztahů, nedůvěra k veřejným institucím, neinformovanost lidí.

Současná situace potvrzuje, že organizovaný zločin se dokáže rychle přizpůsobovat změnám ve společnosti, krizovým situacím a globalizaci. Ideální podmínky vytvořila pandemie koronaviru, zejména ekonomické a sociální dopady. Pokud bude EU nadále zkostratělá a bude před organizovaným zločinem přivírat oči, místo toho, aby opatření, které jednotlivé státy vytvořily se sjednotily, a opravdu tvrdě tyto opatření prosazovaly, organizovaný zločin bude nadále se úspěšně rozpínat po Evropě a ekonomicky vysávat jednotlivé státy s obrovským ziskem.

Literatura:

Finckenauer, J. (2005). Problems of Definition: What Is Organized Crime? *Trends in Organized Crime*, 9(3), 6.

Kolitschova, P., Kerbic, J., Rak, R. (2018). Forensic and technical aspects of vehicle identification labels. *11th International Scientific and Technical Conference on Automotive Safety*, Apr., 18-20, 2018.

Kopencova D., Felcan, M., Rak, R. (2021). Equilibrium and Limit States in Technical and Social Disciplines as Part of Risk Analysis and Management. In: Abdel Wahab M. (eds) *Proceedings of 1st International Conference on Structural Damage Modelling and Assessment. Lecture Notes in Civil Engineering*. Singapore: Springer.

Kopencova, D., Rak, R. (2020). Issues of Vehicle Digital Forensics. In: *XII International Science-Technical Conference AUTOMOTIVE SAFETY*. Kielce.

Kotlan, P. (2020a). Relationship of Criminal Proceedings to Civil Litigation, Insolvency and Tax Proceedings. In *DANUBE: Law, Economics and Social Issues Review*, 11(2), 141–155.

Kotlan, P. (2020b). The Typology of the Offenders of Economic Crime. *Criminalistics*. 53(1), 3-18.

Kotlan, P. (2019). The Seizure of Property in Criminal Proceedings. In *Public Prosecution*, 17(5), 52-57.

- Musil, J. (1992). Připravit se včas na boj s organizovanou kriminalitou. *Praha: Československá kriminalistika* (2), 25.
- Púry, F.(2011). Některé zvláštnosti trestných činů souvisejících se závazkovými vztahy a s insolvenčním řízením. *Trestněprávní revue*, 10(10), 279-281.
- Rak, R., Mesaros, M., Porada, V. (2005). The Personality of a Safety Manager. *Communications - Scientific letters of the University of Zilina*, 7(3), 12-19.
- Rak, R. (2019). Vehicle Identification Number – Anatomy of Error Occurance. *MEIE 2019. 2nd International Conference on Mechanical, Electric and Industrial Engineering, Conference Proceedings*. Hangzhou, China. *Journal of Physics: Conference Series*.
- Rak, R. (2021). Analysis of VIN Errors in Information Systems, Causes, Consequences and Solutions. In: Abdel Wahab M. (eds) *Proceedings of 1st International Conference on Structural Damage Modelling and Assessment. Lecture Notes in Civil Engineering*, Singapore: Springer.
- Rak, R, Zrubak, R. (2012). Project eCALL – Car in Emergency Situation. *7th Scientific International Conference Crisis Management: Environmental Protection of Population – Conference Proceedings*.
- Vlach, F. (2020). Activities of the Academy of the Prison Service of the Czech Republic in the time of coronavirus, *Social Prevention*, 2020(2), 14-15.
- Holas, J. (2018). *Bezpečí, kriminalita a prevence*. Dostupné z <http://www.ok.cz/iksp/docs/446.pdf>.